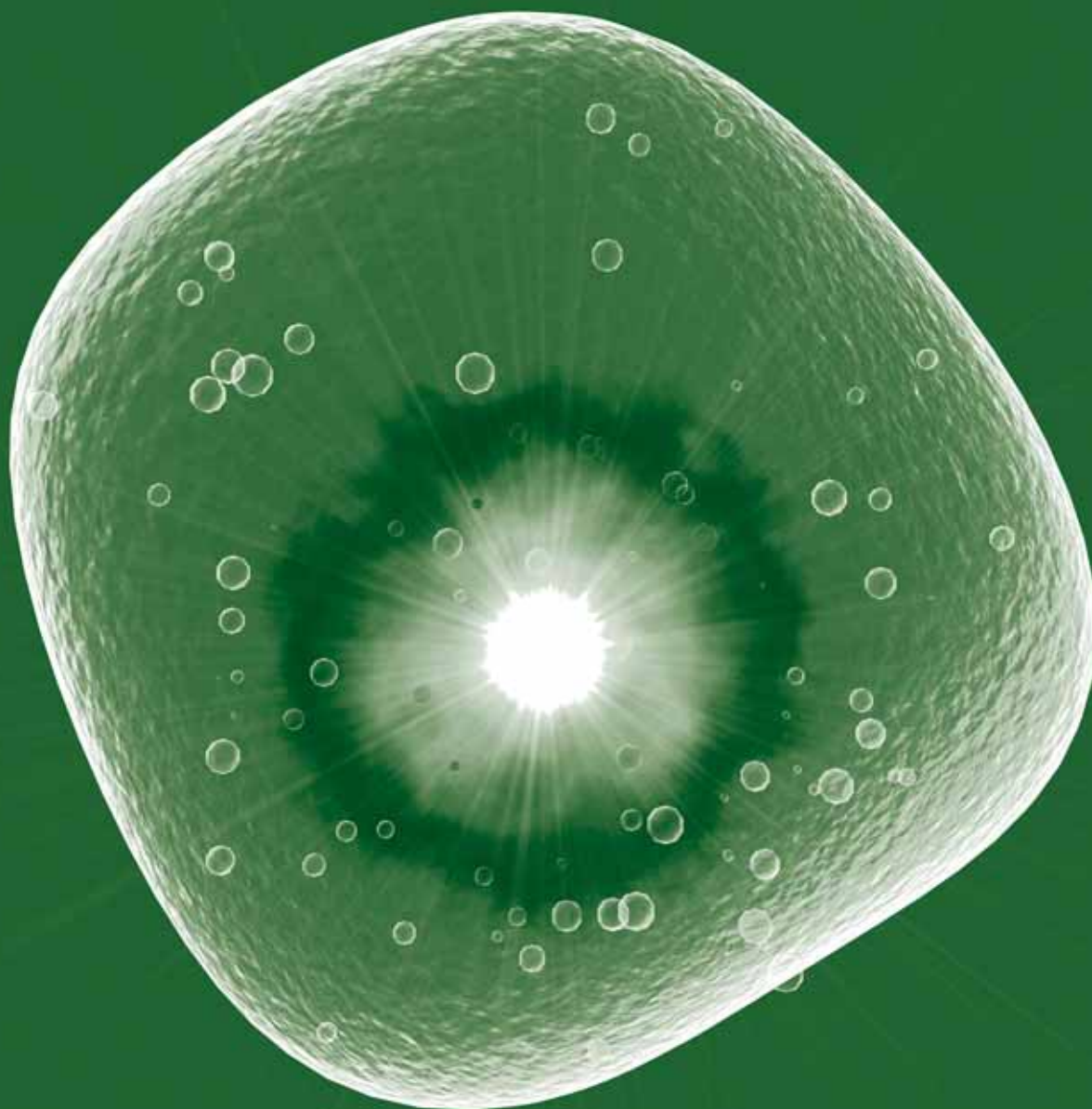

διλήμματα μπροστά στην κατάψυξη

Τα “βλαστοκύτταρα” είναι αυτά τα θαυματουργά πολυδύναμα αρχέγονα κύτταρα που οι επιστήμονες λένε ότι κάποια μέρα θα χρησιμοποιούνται για την αναγέννηση κατεστραμμένων ιστών και οργάνων, υποσχόμενα τη θεραπεία για μια πληθώρα από νόσους όπως η νόσος του Parkinson ή ο διαβήτης. Οι ελάχιστοι μνημένοι στη βιολογία των “βλαστοκυττάρων” μπορούν να βρουν τις περισσότερες από τις απαντήσεις στα βασικά ερωτήματα που αφορούν στις τρέχουσες γνώσεις, τις τεχνικές, τις υποσχέσεις και προοπτικές αυτού του δυναμικά αναπτυσσόμενου κλάδου στο παρόν αφιέρωμα, ενώ οι ειδήμονες της βιολογίας θα πρέπει να κάνουν υπομονή, περιμένοντας το επόμενο αφιέρωμα του re-code, όπου τους υποσχόμαστε βαθιές βουτιές στα ενδότερα της επιστήμης.

Την τελευταία δεκαετία, δεκάδες εταιρείες στην Ευρώπη και τη Βόρειο Αμερική κερδίζουν από αυτές τις ελπίδες, χρεώνοντας μερικές χιλιάδες ευρώ τους νέους γονείς για να “σώσουν” τα πολύτιμα κύτταρα του ομφαλίου λώρου και να τα μεταφέρουν από την αίθουσα τοκετών στη βαθιά κατάψυξη. Επώνυμοι αθλητές αποθηκεύουν σήμερα τα κύτταρα του ομφαλίου λώρου των παιδιών τους ελπίζοντας ότι κάποια μέρα θα χρησιμοποιηθούν για την αναγέννηση των δικών τους τραυματισμένων χόνδρων και συνδέσμων! Ένας ευδιάκριτος πληθυσμός από ευτυχημένους γονείς που κουβαλάνε τα κουτιά της συλλογής στους ορόφους των μαιευτηρίων έχει εμφανισθεί και στη χώρα μας. Διαφημιστικά φυλλάδια έχουν κατακλύσει τα γραφεία ιατρών και τους χώρους υποδοχής ιδιωτικών μαιευτηρίων και καταχωρήσεις τα περιοδικά για εγκύους. Υπάρχει άραγε κάποιος γονιός που δεν θα ήθελε τα “βλαστοκύτταρα” του παιδιού του στην κατάψυξη, για το απευκαίριο ενδεχόμενο το παιδί του να αρρωστήσει από μια βαριά ασθένεια;

Η πρακτική αυτή είναι μια από τις πολλές που στην αρχή του 21ου αιώνα έχουν ξεσηκώσει μια θύελλα αντιδράσεων και συζητήσεων. Στην παρούσα έκδοση, γίνεται μια σφαιρική παρουσίαση των πλεονεκτημάτων, των μειονεκτημάτων και των θεραπευτικών χρήσεων αυτών των αμφιλεγόμενων συλλογών.

Οι περισσότεροι ειδικοί πιστεύουν ότι η ταχύτατα αναπτυσσόμενη ιδιωτική βιομηχανία υπηρεσιών φύλαξης ομφαλοπλακουντιακού αίματος σήμερα υπερβάλλει ή -το χειρότερο- σε ορισμένες περιπτώσεις παραπλανεί, καλλιεργώντας στους γονείς εσφαλμένες προσδοκίες.

Στην Ιταλία η λειτουργία τέτοιων τραπεζών έχει απαγορευθεί, ενώ άλλες χώρες απαγόρευαν την πώληση των κυττάρων. Οι περισσότερες επιστημονικές εταιρείες γυναικολόγων εναντιώνονται στη φύλαξη σε ιδιωτικές τράπεζες, ενώ άλλοι αντιδρούν αναγνωρίζοντας πίσω από αυτές τις τοποθετήσεις τον κλασικό ιατρικό “πατερναλισμό” που επιχειρεί να χειραγωγήσει ακόμα και τις αυστηρά προσωπικές οικονομικές αποφάσεις των οικογενειών σε μια εποχή που εξάρει τη δυνατότητα του απόμου να διαχειρίζεται τον εαυτό του και το πορτοφόλι του όπως νομίζει.

Η ομάδα εργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ηθική στην Επιστήμη και τις Νέες Τεχνολογίες έφτασε μεταξύ άλλων να αναφέρει στα κείμενά της ότι “... η νομιμότητα των ιδιωτικών εμπορικών τραπεζών για αυτόλογη χρήση θα πρέπει να εξετασθεί καθώς πωλούν μια υπηρεσία που δεν έχει κάποια πραγματική χρήση σε ό,τι αφορά σε θεραπευτικές εφαρμογές. Συνεπώς, υπόσχονται περισσότερα από αυτά που μπορούν να υλοποιήσουν...”

Πράγματι, δεν υπάρχει μέχρι σήμερα απόδειξη ότι οι ομφαλοπλακουντιακές συλλογές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αντιμετωπισθούν οι περισσότερες από τις παθήσεις του ανθρώπου. Η κύρια εγκεκριμένη χρήση τους είναι για τη θεραπεία παιδιών με αιματολογικές κακοήθειες ή άλλων κληρονομικών και μεταβολικών παθήσεων που απαιτούν μεταμόσχευση μυελού των οστών, αλλά, γι’ αυτό, τα κύτταρα θα πρέπει τις περισσότερες φορές να προέρχονται από κάποιο άλλο άτομο κοντινής ανοσολογικής συμβατότητας. Η σημαντική αυτή εξαίρεση σημαίνει ότι τα κύτταρα αυτά θα μπορούσαν να αποδειχθούν σωτήρια για άλλα παιδιά και ειδικά εκείνα που πάσχουν από λευχαιμία.

Για το λόγο αυτό, η αναγνωρισμένη αξία των δημόσιων τραπεζών έχει οδηγήσει πολλές κυβερνήσεις να χρηματοδοτούν τη δημιουργία τους σε συνεργασία με τα εθνικά συστήματα υγείας τους. Νέα επιχειρηματικά σχήματα αρχίζουν να εμφανίζονται, όπως μιας εταιρείας που επιχειρεί να συνθέσει με καινοτόμα προσέγγιση τις “εγωιστικές” απαιτήσεις των γονιών για αυτόλογη χρήση με τη δημόσια προσφορά μοσχευμάτων. Ο αναγνώστης μπορεί επίσης να απολαύσει την αντιπαράθεση επιστημόνων που είτε αντιστρατεύονται είτε υποστηρίζουν τη φύλαξη των κυττάρων του ομφαλίου λώρου για μελλοντική αυτόλογη χρήση, που δημοσιεύθηκε πρόσφατα στο Plos Medicine. Όμως, ανάμεσα σ’ αυτή τη σύγκρουση για ένα τόσο αμφιλεγόμενο ζήτημα μεταξύ εταιρειών, ρυθμιστικών αρχών, κρατών και επιστημονικών και επαγγελματιών ενώσεων, προβάλλει η τραγική φιγούρα των μελλοντικών γονιών που τελικά θα επωμισθούν το ρίσκο της τελικής απόφασης για το αν θα αξιοποιήσουν αυτή τη νέα δυνατότητα που τους προσφέρεται.

Ο καθηγητής εμβρυϊκής ιατρικής του Imperial College του Λονδίνου Nicholas Fisk, δριμύς επικριτής της φύλαξης, δήλωσε πρόσφατα σε μια μεγάλη εφημερίδα : “...Είναι κάπως σαν να πετάς στην πρώτη θέση. Αν μπορείς να το πληρώσεις, τότε γιατί όχι; Αλλά αν το οικονομικό είναι ένα ζήτημα για σένα και ενδιαφέρεσαι για το παιδί σου, τότε καλύτερα επένδυσε τα χρήματά σου στην αγορά ενός κράνου...”

Τον 21ο αιώνα θα πρέπει ίσως να συμβιβαστούμε με την ιδέα ότι οι απαντήσεις δεν είναι πάντα ξεκάθαρες και ότι στην εποχή των γρηγορών επιστημονικών και τεχνολογικών αλλαγών ελλοχεύει πάντα ένας εγγενής βαθμός αβεβαιότητας. Τα κριτήρια είναι τελικά δικά μας. Σημασία έχει πριν να λάβουμε τις αποφάσεις μας να γνωρίζουμε τις περισσότερες δυνατές από τις παραμέτρους που συνθέτουν το πρόβλημα. Στο τελευταίο, υποσχόμαστε να σας βοηθήσουμε.

Γιώργος Παπανικολάου
Δρ. Παθολόγος